

מתני' שבת (ב.)

שבת (ב:) א"ל רב מתנה לאביי הא תמני- (ג.) דלא אתי בהו לידי חיוב חטאת לא ק אחשיב. ופרש"י.

1. תוס' שבת (ג.) בבא דרישא.

עבודת הקודש בית נתיבות (שער ג סימן ה)

במה דברים אמורים בשנתן חברו לתוך ידו, אבל אם נטל זה מתוך ידו של חברו והכניס או הוציא, הנוטל חייב והשני פטור, שלא עשה ולא כלום. ויש מי שהורה שאסור לעשות כן משום לפני עור לא תתן מכשול.

ע"ז (ו.) והתניא אמר רבי נתן- (ו:) ולא קתני לא יתן ש"מ.

חיל' הרשב"א (שם) ד"ה הא דאמרינן וכו'.

רש"י שבת (יח:) ד"ה אלא כדי שיגיע וכו'.

[רא"ש שבת פרק א' סי' א': וקשה והיכי קאמר- כיון דליכא איסורא משום שבת.]

2. תוס' שבת (ג.) ד"ה בר מהני וכו'.

חיל' הרשב"א (שם) ד"ה אמר שמואל כל פטורי דשבת וכו'.

תוספות מסכת שבת דף ג עמוד א

בבא דרישא פטור ומותר - וא"ת והא קא עבר אלפני עור לא תתן מכשול ואפילו מיירי שהיה יכול ליטלו אפילו לא היה בידו דלא עבר משום לפני עור דמושיט כוס יין לנזיר מוקי לה בפ"ק דמס' עבודת כוכבים (דף ו:) דקאי בתרי עברי דנהרא מ"מ איסור דרבנן מיהא איכא שחייב להפרישו מאיסור ואפילו אי מיירי בנכרי דלא שייך לפני עור מיהו איסור דרבנן מיהא איכא כדתניא בשילהי פירקין (דף יט.) נותנין מזונות לנכרי בחצר נטלו ויצא אין נזקקין לו משמע דווקא כשהנכרי בחצר אבל אם עומד בחוץ ופושט ידו לפניו משמע דאסור ליתן להדיא ע"מ להוציא ויש לומר דמיירי בנכרי והחפץ של נכרי דאפילו מכניס ומוציא כל היום אין כאן איסור כלל כיון שאין החפץ של בעל הבית.

רא"ש מסכת שבת פרק א סימן א

וקשה והיכי קאמר דפטור ומותר לגמרי והא קעבר משום לפני עור לא תתן מכשול וכמו מושיט כוס יין לנזיר ואבר מן החי לבני נח. ואין לומר דהכא מיירי בכה"ג דאפילו אם לא היה נותנו בידו היה יכול ליטלו דהשתא ליכא משום לפני עור לא תתן מכשול כדמוכח פ"ק דע"ז (דף ו ב) דמוקי להא דנותן כוס יין לנזיר ואבר מן החי לבני נח דקיימי בתרי עברי דנהרא ולא היה יכול ליטלו אם לא שהושיט לו דמ"מ איסורא דרבנן איכא דאפילו קטן אוכל נבילות ב"ד מצווין להפרישו כ"ש גדול שלא יסייע לו. וכי תימא דהכא מיירי בנכרי דלא שייך ביה לפני עור והא דקתני העני חייב לסימנא בעלמא אם היה ישראל היה חייב מ"מ איסור דרבנן איכא דתניא בשילהי פרקין (דף יט א) נותנין מזונות לפני הנכרי בחצר נטלו ויצא אין נזקקין לו ומשמע דוקא כשהנכרי בחצר אבל אם היה עומד בחוץ ופשט ידו לפניו אסור דנראה כנותן לו על מנת להוציא. וי"ל דהכא מיירי כשהחפץ של הנכרי וכה"ג ליכא איסור אפילו נראה כנותן לו על מנת להוציא כיון שאין החפץ של בעל הבית ובאשכנז ראיתי מורין לאיסור אף בחפץ של עו"ג. וכן מסתבר כיון שאסור הוא משום מראית העין כי הרואה סבור שנותן לו על מנת להוציא אין לחלק כי הרואה אינו מכיר של מי החפץ. וכל זה הדקדוק אינו נראה לי דלעולם בישראל מיירי ואע"ג דאיכא איסורא דלפני עור לא תתן מכשול לא איירינן הכא אלא באיסורי שבת וקרי ליה פטור ומותר כיון דליכא איסורא משום שבת.

חידושי הרשב"א מסכת שבת דף ג עמוד א

הא דאמרינן בבא דרישא פטור ומותר לא קשיא לי. קשיא לרבתינו הצרפתים ז"ל והא איכא משום ולפני עור לא תתן מכשול, וכי תימא דכיון דבלא הושהיט יכול הוא ליטול או להניח בקרקע לית ביה משום ולפני עור כדאיתא בפרק קמא דעבודה זרה (ו' ב') דאוקימנא הדין דלא יושיט כוס יין לנזיר דקאי בתרי עברי נהרא, מכל מקום איסורא דרבנן איכא שהוא חייב להפרישו מאיסור, ואוקמוה בגוי, וזה דוחק גדול, ועוד דהעני חייב קאמר ובגוי מי איכא למימר הכי, ומסתברא דפטור ומותר דקאמרינן הכא היינו שאין בו משום נדנדוד עבירה מחמת הוצאת עצמו והכנסת עצמו, דאילו בכולהו פטורי דבבא דסיפא איכא נדנדוד עבירה מחמת חשש הוצאה והכנסה של עצמו, דהנחות איכא נדנדוד משום דנגמרה המלאכה על ידו וכאילו הוא עושה המלאכה תדע דאיצטריך קרא לאשמועינן שהוא פטור מבעשותה או מנפש אחת, ואי נמי בעקירות דאיכא נדנדוד עבירה כיון שעקר מרשות הרבים והכניס לפניו דאיכא למיחש שמא יניח, או שעקר ונתן לתוך ידו של חברו דאיכא למיחש שמא יגמור כיון שהתחיל, אבל פטורי דבבא דרישא לית בהו שום נדנדוד עבירה מצד עצמן לא חשיב במתניתין משום דלא איירי הכא אלא באיסורין הבאין להן משום הוצאות והכנסות של עצמן, כן נראה לי. אמר שמואל כל פטורי דשבת פטור אבל אסור בר מהני תלת וכו'. לא אמר אלא היכי דאמרו פטור מחמת שאינה מלאכה גמורה דומיא דמתניתין דהכא, אבל פטורי אחרוני איכא במסכת שבת שהוא פטור ומותר דתנן בפרק במה מדליקין (כ"ט ב') בשביל החולה שישן פטור ואוקימנא בחולה שיש בו סכנה ופטור ומותר הוא והזריז הרי זה משובח.

רש"י מסכת שבת דף יח עמוד ב

אלא כד' שיגיע - הנכרי לביתו מבעוד יום, ואף על גב דבדידיה קטרח - מחמירין בית שמאי, דמיחלף בשלוחו.

ספר מנחת חינוך - מצוה רלב

שלא להכשיל תם בדרך:

[א] שלא להכשיל בני ישראל וכו' אבל ניישר וכו'. לכאורה איני מבין כוונת הרב המחבר שכתב בני ישראל, הלא גם לגוי הלאו דלפני עור כמבואר אחר זה בדבריו, וש"ס מפורש הוא בע"ז ו' ע"ב וכמה מקומות דלא יושיט אבר מן החי לכן נח. ולשון הר"מ פ"ב מרוצח הי"ד כל המכשיל עור וכו', לא כתב דוקא ישראל, ולחלק ולומר דדוקא בענין דבר איסור אסור להכשיל לכן נח אבל לא לענין עצה, מנלן דבר זה, כיון דהקרא קאי גם על בן נח, אם כן אף עצה במילי דעלמא גם כן אסור ואפילו לכן נח. ואף שמבואר בב"ב ד' ע"א ופסקה הר"מ כאן הט"ו דאסור להשיא עצה טובה לגוי, מכל מקום דוקא להשיא עצה טובה אסור, (אך) [אלא] לסלק עצמו מעצה, אבל להשיא עצה רעה גם לגוי אסור, ואיני יודע מנא ליה להרב המחבר דבר זה, וצ"ע. ולכאורה צ"ע דברי המהרש"ל [ביים של שלמה ב"ק פ"י סי' כ'], גבי גזל גוי שכתב דהתורה לישראל ניתנה ולא לכן נח, עיין בתשובות חכם צבי סי' כ"ו, הלא ראינו דהתורה אסרה ליתן מכשול אף לכן נח, ועיין שם בתשובה שדחה דברי הרש"ל בטעמים כאלו:

[ג] או סייע אותו בדבר עבירה, כגון המושיט כוס יין לנזיר וכו'. השמיט אבר מן החי לכן נח המבואר בברייתא בע"ז ו' ע"ב ופסחים [כ"ב ע"ב], דסמך אדלעיל דגם לכן נח אסור להכשיל, וגם הר"מ השמיט דין זה דסמך על הדין שכתב בפ"ב מרוצח הי"ד דאסור להכשיל בדבר עבירה, ע"ש. >וגם נראה לי פשוט, דהא דאם מושיט אבר מן החי לכן נח וכן שאר דבר האסור לגוי דעובר על לפני עור, היינו דוקא אם הגוי יודע שהוא אבר מן החי או שאר איסור דעושה הגוי איסור, וא"כ הוא עובר על לפני עור, אבל אם הגוי אינו יודע כלל אם הוא אבר מן החי דאין הגוי עושה איסור כלל דהא הוא שוגג גמור ואינו מכשילו כלל כמבואר בהר"מ פ"י ממלכים ה"א, אינו עובר הישראל על לפני עור, רק לישראל שהוא שוגג אסור ליתן משום לא תאכילום אף שהוא שוגג, אבל לגוי שהוא שוגג גמור מותר ליתן לדעתו, והוא פשוט - קומץ מנחה. > וכעת לא ראיתי להר"מ ולהרב המחבר, שיביאו דין המבואר שם דדוקא בקאי בתרי עברי דנהרא דאינו יכול ליקח בעצמו, אבל אם בלא הושטתו יכול ליקח מעצמו אינו עובר על לפני עור גבי בן נח, ולישראל אסור מדרבנן דמצווים אנחנו להפרישו, ועיין ביו"ד סי' קנ"א ובש"ך סק"ו ובמג"א סי' שמ"ז [סק"ד], וצ"ע שהשמיטו הר"מ והרב המחבר. ועיין משנה למלך פ"ד ממלוה ולוה ה"ב [ד"ה כדרך] שכתב שם, דדוקא אם יכול בעצמו ליקח האיסור ולא יעבור שום אחד על לאו דלפני עור אז אינו מצווה המושיט על לפני עור, אבל היכי דקאי הנזיר בתרי עברי דנהרא, ויש ישראל ורוצה להושיט לו ובא ישראל אחר והושיט לו עובר על לפני עור אף דהיה יכול להיות ע"י חבירו מ"מ היה השני עובר על לפני עור על כן ג"כ הוא עובר, רק אם היה גוי מושיט לו או היה יכול ליקח בעצמו אינו עובר הישראל, והדברים ברורים

והביא ראיות לדבריו, ע"ש. וגם מדברי התוס' חגיגה י"ג ע"א ד"ה אין, גבי הדין דאסור ללמד תורה לגוי משום לא עשה כן לכל גוי, הקשו דתיפוק ליה משום לפני עור דגוי הלומד תורה חייב מיתה כמבואר בסנהדרין נ"ט ע"א, ותירצו דמירי דיש גוי אחר ללמדו, ולא תירצו דיש ישראל אחר אלא על כרחך דאם יש ישראל אחר חייב, ע"ש. ובהיותי בזה תמוהין דברי הר"מ שלא ראיתי שיביא דין דאסור ללמד תורה לגוי משום מגיד דבריו ליעקב, ובדבר זה אין חולק שם. ואפשר דהר"מ לשיטתו שאינו מביא דין זה דדוקא בתרי עברי דנהרא, א"כ אפילו יכול ליקח מעצמו עובר גם כן אלפני עור, א"כ אפילו יש גוי אחר ללמדו מ"מ אסור משום לפני עור, על כן אין צריך להר"מ להביאו, דסמך אמה שכתב בפ"ב מרוצח הי"ד דאסור להכשיל, ובפ"י ממלכים ה"ט כתב דבן נח שלמד תורה חייב מיתה, ממילא משתמע דאסור ללמדו משום לפני עור. ועל קושיית התוס' שם למה לי טעמא דמגיד דבריו ליעקב, והלא בלאו הכי אסור משום לפני עור, עיין בטורי אבן להגאון שאגת אריה שם שלפי המאן דאמר דבן נח הלומד תורה חייב משום גזל דמורשה קהילת יעקב ע"ש בסנהדרין, א"כ ישראל הלומד תורה עמו הוי כמי שנותן לו מתנה ושירי אי לאו משום מגיד דבריו ליעקב. ועיין ר"מ פ"י דמלכים [שם] נראה מדבריו דגוי הלומד תורה אינו רק איסור דרבנן דקראי אסמכתא נינהו, א"כ בכל גיוני אסור, ובפרט דדין זה דרשינן מקרא הוה ליה להר"מ ז"ל להביאו, וצ"ע. אך גוף הדבר תמוה, דהר"מ ז"ל לא יחלוק דדוקא בקאי בתרי עברי דנהרא, והוא ש"ס מפורש, וצ"ע. ועיין פרי חדש יו"ד סי' [ס"ב סק"ג] שהביא בשם אמונת שמואל [סי' י"ד] דאינו עובר בלפני עור כל היכא דשרי לדידיה, וכבר השיגו עליו האחרונים ופלפלו בזה. ואף מדברי התוס' חגיגה שהבאתי במה שכתבו דהלומד תורה לגוי חייב משום לפני עור מפורש דלא כדבריו, דאף שלדידיה מותר וחייבא ליכא מ"מ עובר על שלומד עם הגוי, ויש בזה פלפולים רבים.